

“BİLGİSİZLİĞİN VESİKASI”

Bu başlıktaki ifade bize ait değil. İfadenin sahibi Sn. Turgut Özal. Bu sözler; ülke hafızasında olumsuz hatıraları olan “Döviz Çevrilebilir Mevduat Hesabı” uygulamasının ekonomiye enflasyonist olarak uzun süre büyük hasar vermesi sonucu D.Ç.M. hesaplarının son taksiti ödendiğindeki ifadesidir. Rahmetli eski Başbakan bu ifadeden sonra aynen şunları söylemiş; “İnşallah gençlerimiz bundan ders alır. Bir daha böyle hesapsız kitapsız hatalar yaparak gelecek nesiller zor taşınacak yükler altına sokulmaz.” Girişteki bu olumsuz hatırayı nakletmemizin nedeni yeni uygulamaya konan “Döviz Endeksli Mevduat” D.E.M hesabına ilişkin uygulamanın büyük ölçüde eski D.Ç.M. hesaplarına benziyor olması. Yeni uygulamanın tabii ki farklı yanları var. 18 TL’ye yükselen dolar/T.L kurunu 12-13 TL’lere düşürmek için toplam 6.960 milyar doların satılmış olması ve bu satışların vatandaş satışları olduğu algısının yaratılmış olması (T.24 Uğur Gürses 22.12.2021 tarihli yazısında bu satışların merkez bankası tarafından müdahale olmadığı halde bazı bankalar kullanılarak satıldığı belirtiliyor.) Sn. Cumhurbaşkanı tarafından pazartesi akşamı “Kur Korunmalı T.L Mevduat uygulaması Dolar/T.L kurunun 18 T.L’na çıkması sonucu açıklanmıştı. T.L. cinsinden mevduat sahipleri dövizin muhtemel getirisine T.L varlıklarda 3-6-9-12 aylık vadelerde kalarak ulaşabilecekler. Mevduat artışı kur artışından yüksekse bu getiriyi elde edecek, kur getirisi mevduat kazancının üstünde kalırsa aradaki fark doğrudan vatandaşın hesabına aktarılacak ve bu kazanç da stopaj vergisinden muaf tutulacak. Hazine ve Maliye Bakanlığınca uygulama takip edilecek. “Döviz cinsinden mevduat sahipleri ise 20 Aralık tarihindeki mevcut Dolar, Euro ve Sterlin cinsinden hesaplarını T.L hesaplarına çevirirlerse aynı uygulama kapsamına alınacak. Ancak bu uygulama T.C.M.B. tarafından yürütülecek ve bir defaya mahsus olacaktır.”

Geçici olarak T.L de bir değerlendirme söz konusu olacak. Kısa vadeli de olsa kuşkusuz bu olumlu. Ayrıca T.C.M.B.nin doğrudan döviz satın alması net rezervlerini arttırma ve swap borçlarını kapaması açısından olumlu. Bu uygulama enflasyon gibi radikal bir parametreyi dikkate almıyor. Milli paramız TL’nin fiyatlama, ölçme ve biriktirme fonksiyonları yok olmak üzereydi. Ancak orta ve uzun vadede başarı şansı yok. Yeni bir D.Ç.M vakası ile 3 haneli enflasyon ve borç artışı tehlikesi var. İmkânsız üçlünden sadece faiz veya döviz kurunu kontrol etmek mümkünken her ikisi birden kontrol etmeye çalışılıyor. Korkarız ki imkansız üçlünün son ayağı olan sermaye kontrollerine sıra gelsin.

Düzenleme önceden her yönüyle düşünülerek hazırlanmış bir program parçası değil. Bunu T.L. hesapları ile döviz hesaplarına ilişkin açıklamaların birlikte yapılmamasından, dövizden TL’ye geçişte kur farkının T.C.M.B ce ödeneceğine ilişkin olarak açıkça belirtilmesine rağmen T.L da hala ödeme merciinin netleşmemesinden anlıyoruz. Gerçi büyük ihtimalle Hazine yüklenektir. Ancak kanaatimizce yasal düzenlemeye ihtiyaç olacaktır. T.C.M.B. ce ödenecek kur farkları için kendi yasaının bazı hükümlerinin dayanak olacağı düşünülse bile hukuki tartışmalara açık olduğu söylenebilir.

Bir diğer eleştiri konusu ise D.E.M. uygulamasının aslında opsiyon enstrümanından başka bir şey olmadığı. Opsiyon maliyetinin mevduat sahiplerinden alınmayışı bir tür örtülü faiz arttırımından başka bir şey değil. Ödenmesi halinde kur farkı da faiz arttırımı kapsamında değerlendirilebilir. Diğer yandan hataların bedelini tüm vergi mükelleflerine yüklüyor, ödenecek kur farklarını ise sadece mevduat sahiplerine (zenginlere) mevduatları bile olmayan kitlelerden (fakirlerden) servet transferi yapıyoruz. Bu şekilde örtülü faiz arttırınca “Nass” ilkesine aykırılık olmadığı da ayrı bir ironi. Bu uygulama ile dolar/TL kurlarının geriye gelmesi rekabetçi kur ile cari fazla yaratılması amacına ters düşüyor mu? Bu konuda her ne kadar ihracatçılara V.İ.O.P’ta ileri tarihli kur imkânı getirilse de tasarımdaki hata ortadan kalkmıyor. Mevduat dağılımı incelendiğinde mevduatların ancak yüzde 9,8 lik bir hesap diliminin bu uygulamadan yararlanabileceği düşünülüyor. T.L cinsi mevduatın yüzde 93,1’i, döviz cinsi mevduatın ise yüzde 90,2 si üç aydan kısa vadeli, halbuki uygulamada ise en kısa vade 3 ay.

Parasal genişlemenin de devam edeceği anlaşılıyor. T.C.M.B. swap, Açık Piyasa İşlemleri ve depolar yoluyla yaklaşık 1 trilyon T.L fonluyor. K.G.F kaynaklı işletme kredileri de verileceği söyleniyor. Para arzı artışı enflasyonu körükleyecek. T.C.M.B analitik bilançosundaki net döviz pozisyonu açık

pozisyonda. 63 milyar dolar swap borcu var. Bu düzeylere daha önce 1994 ve 2001 krizlerinde gelinmişti. Dövizde endeksli mevduat uygulamasında tasarım hatası var. Bir ülkede döviz yükümlülüğü fazla gelirleri yerli para cinsinden ise kur artış olasılığı riskleri arttırır. Nitekim Dolar/TL 11,51'lere düşmüş iken temerrüt risk primimiz (CDS) 600lerde. Aralık enflasyonu ile birlikte TÜFE yüzde 30'lara yakınsayacak. 2022 enflasyonunun yüzde 35-40'lar civarında olacağı anlaşılıyor. Küresel ortamda F.E.D. faiz arttırmaları ülkemizdeki potansiyel enflasyon trendiyle birleşince daha yüksek maliyetlere, enflasyonlara ve daha yüksek borçlanmalara yol almamız hiçten bile değil.

Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un dizelerini hatırlamak durumunda kaldık. "Tarih-i tekerrür diye tarif ediyorlar. Hiç ibret alınsaydı hiç tekerrür mü eder miydi" Sn. Turgut Özal'ın gençlerimizin ders alması gerektiğini ifade ettiği D.Ç.M hatasından hiç ders alınamamış ki aynı hesapsız, kitapsız hatayı tekrar ediyor gelecek nesilleri taşınması zor yükler altına sokuyoruz.